

Правові обов'язки та норми правової відповідальності прописані у Конституції України, Законі "Про освіту", Основах законодавства "Про охорону здоров'я", Цивільному кодексі, Кодексі "Про адміністративні правопорушення" тощо. У Цивільному кодексі хоча і визначено, що малолітня дитина не несе відповідальності за завдану нею шкоду [ст.1178], однак підлітки-сироти повинні бути проінформовані про те, що після досягнення повноліття особа може бути зобов'язана відшкодувати шкоду, завдану нею у віці до 14 років. А неповнолітня дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років несе відповідальність за шкоду, завдану нею іншій особі, самостійно на загальних підставах. Ознайомлення дітей-сиріт зі статтями Кодексу "Про адміністративні правопорушення" дасть змогу озброїти їх інформацією щодо адміністративної відповідальності неповнолітніх. Соціальні педагоги, вихователі школи-інтернату застерігають дітей, що адміністративну відповідальність за вчинення правопорушення несуть неповнолітні з шістнадцятирічного віку і за це зобов'язанні публічно або в іншій формі попросити вибачен-

ня у потерпілого, прийняти попередження, догану або сувору догану тощо.

Висновки. Проблема обов'язків та відповідальності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, залишається актуальною та відкритою. Як правило, вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів ознайомлюють з правами соціальні педагоги, вихователі під час навчально-виховного процесу. Діти добре знають свої права та вимагають від оточуючих їх обов'язкового дотримання. А питання несення відповідальності за вчинені дітьми дії залишається поза увагою педагогів. У статті на основі аналізу сучасного законодавства здійснено характеристику обов'язків та відповідальності підлітків-сиріт.

Перспективи подальших досліджень. Подальша дослідницька робота потребує вивчення інших аспектів окресленої проблематики, зокрема, визначення та узагальнення соціально-педагогічних умов правової соціалізації дітей-сиріт підліткового віку в процесі виховної діяльності загальноосвітньої школи-інтернату.

Література і джерела

1. Гурлева Т.С. Підліток: становлення відповідальності / Т.С. Гурлева. – К. : Шкільний світ, 2010. – 126 с.
2. Зайчук О.В. Теорія держави і права / О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
3. Йонас Г. Принцип ответственности. Опыт этики для технологической цивилизации. / Г. Йонас. [Перевод с нем., предисловие, примечания И. И. Маханькова]. -Ковчина І.М. Основи соціально-правового захисту особистості: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності «соціальний педагог». / І.М. Ковчина. / За заг. ред. проф. А.О. Ярошенко. – К. : Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2011. – 297 с.
4. Конституційне право України : Підручник для вузів / За ред. В.Ф. Погорілка. – 2-вид., допрац. – К. : Наукова думка, 2000. – 724 с.
5. Правова енциклопедія школяра / В.В. Головченко, В.С. Ковальський, Л.О. Лоха. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 440 с.

В данной статье рассматривается проблема формирования представлений про правовые обязанности и ответственность детей-сирот подросткового возраста как необходимое условие их успешной правовой социализации.

Ключевые слова: обязанности, ответственность, правовая социализация, дети-сироты, подростковый возраст.

In the article the issues of forming the responsibility and duties of teens-orphans have been considered as an important condition of successful legal socialization.

Key words: duties, responsibility, legal socialization, teens-orphans.

УДК 37.091.12:36-051

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В МАЙБУТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Данко Дана Валеріївна
м.Ужгород

У статті досліджується професійна готовність соціальних працівників до використання технологій медико-соціальної роботи в майбутній діяльності. Розкрито зміст даного поняття та визначено його складові. Особливу увагу звернуто на особистісні риси, що є професійно цінними для соціального працівника.

Ключові слова: готовність, професійна готовність, технології медико-соціальної роботи.

В умовах кризових явищ, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, актуалізується медико-соціальна допомога населенню, що передбачає діагностичну, профілактичну, реабілітаційну роботу, а також інші заходи, спрямовані на підтримку хворих, непрацездатних, інвалідів та ін. Однак, незважаючи на постійно зростаючу потребу в такій діяльності, у нашій країні не сформована ефективна система соціальної роботи, невід'ємною складовою якої є медико-соціальна робота. Тому на сьогодні гостро постала проблема розробки її теоретичних та організаційно-методичних основ, а також підготовки висококваліфікованих кадрів.

Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників визначається як процес, основу якого складає стійка мотивація до майбутньої діяльності і який передбачає становлення професійно-значимих якостей, оволодіння знаннями, уміннями та навичками їх застосування в сфері соціальної роботи. Визначення її змісту і структури вимагає попереднього вивчення таких понять як «готовність» і «професійна готовність».

Починаючи з 70-х років ХХ століття опубліковано низку наукових праць, присвячених дослідженню проблеми готовності до конкретного виду діяльності: готовність як психологічну установку розглядав Д. Узнадзе; Ф. Бассін і Є. Кузьмін з поняттям готовності пов'язували розуміння професійних завдань, їх творче вирішення, впевненість у власному професійному потенціалі; готовність як наявність визначених здібностей досліджувала Н. Ковалевська; як первинну фундаментальну умову успішного виконання будь-якої діяльності – Є. Ільїн та ін.

Тим не менш, незважаючи на розробленість деяких аспектів досліджуваного питання, ступінь вивчення готовності соціальних працівників до використання технологій медико-соціальної роботи в майбутній професійній діяльності залишається

недостатньою.

У педагогіці поняття «готовність» розглядається як сукупність якостей майбутнього фахівця-професіонала, які забезпечують виконання ним функцій, адекватних потребам певної виробничої діяльності. Готовність як стан суб'єкта діяльності, що передуює виконанню певного виду роботи, обумовлюється як стійкими психічними особливостями, так і конкретними умовами, у яких ця діяльність відбувається. Готовність – це внутрішня настроєність особистості на певну поведінку при виконанні навчальних і трудових завдань, установка на активні дії [1].

Згідно з позицією Р. Санжаєвої [2], готовність до певного виду діяльності – це розвинена система переконань, поглядів, відносин, мотивів, вольових та інтелектуальних якостей, знань, навичок, умінь, установок, які формуються в процесі моральної, психологічної, професійної та фізичної підготовки, і є результатом всебічного розвитку особистості. На думку С. Рубінштейна, готовність людини до дії – це усвідомлення потреб, для задоволення яких потрібно активізувати свої психічні та фізіологічні резерви, тому що «зовнішні чинники діють безпосередньо через внутрішні, тобто через особистість» [3]. А. Деркач розглядає стан готовності як цілісний прояв світоглядної, моральної, мотиваційної, професійної, інтелектуальної, емоційної, вольової, естетичної, фізичної складових особистості [4]. О. Госсе вважає, що готовність включає не тільки соціально-значиму орієнтацію особистості у вибраній професії, але й реалізацію власної особистості в процесі соціально-професійної діяльності [5].

Результати аналізу літератури дозволяють виділити такі етапи розвитку наукових поглядів на проблему готовності особистості до діяльності:

-кінець XIX - початок XX століття – розроблені питання нейрофізіологічних механізмів регуляції, саморегуляції поведінки і психологічної готовності як визначальних складових успішності діяльності;

-1940-1960 рр. – активізація досліджень готовності з позиції теорії діяльності. Готовність розглядається у світлі когнітивної концепції діяльності людини і саморегуляції на рівні фізіологічних і психологічних механізмів (установок, потреб, мотивів);

-з початку 70-х років по теперішній час розробляється теорія психологічної готовності до різних видів діяльності, уточнюється поняття «психологічна готовність до праці», вводиться поняття «професійна готовність» [1].

Низка вчених, зокрема Н. Левітов, В. Мясіщев, А. Ковальов та ін., розглядають професійну готовність у рамках загальної теорії психологічної готовності людини до діяльності. Розрізняють три наукові підходи до трактування психологічної готовності: 1) як особливого психічного стану особистості (функціональний підхід); 2) як психологічної установки; 3) як системи якостей (властивостей) і станів особистості (особистісний підхід).

У рамках першого підходу психологічна готовність досліджується у тісному взаємозв'язку з психічними функціями, оскільки вони є необхідними для досягнення високих результатів діяльності. При цьому психологічна готовність визначається як: а) цілісний прояв особистості, що займає проміжне місце між психічними процесами і властивостями; б) конкретний прояв психіки на даний момент часу [1].

Досліджуючи структуру готовності виділяють такі її складові: психічні пізнавальні процеси, що відбивають найважливіші сторони виконуваної діяльності; емоції, які можуть як підсилювати, так і послаблювати активність людини; вольові компоненти, що сприяють удосконаленню ефективних дій для досягнення мети; мотиви поведінки.

Прихильники другого підходу щодо розуміння психологічної готовності розглядають цей феномен як установку особистості. Найбільш дослідженою в психології є теорія установки Д. Узнадзе. Він стверджував, що установку, як готовність до діяльності, слід розуміти не як особистісний психологічний феномен у складі інших феноменів, а як стан цілісного суб'єкта. Водночас, вчений наголошував про існування неусвідомлених установок:

«Якщо діяльність відбувається несвідомо, то це, в першу чергу, звичайно наша установка; несвідоме дійсно існує в нас і це несвідоме ніщо інше як установка суб'єкта» [6, с.178].

Д. Узнадзе звертає увагу на фактор, який викликає актуалізацію установки, тобто реалізацію установки в діяльності. Цим фактором, на його думку, є воля, оскільки саме «воля дає можливість переключення на установки незалежно від того, в чому проявляться ці установки на даний момент»; «...завдяки волі... вдається актуалізувати найбільш доцільну установку»; «мислення ... зумовлює установку, на ґрунті якої суб'єкт, керуючись своїм вольовим зусиллям, здійснює визначену ним діяльність» [6, с.202]. Але готовність містить у собі не тільки усвідомлені та неусвідомлені установки, але й завдання, моделі ймовірної поведінки, способи діяльності, низку внутрішніх резервів, які у поєднанні з очікуваними труднощами забезпечать досягнення певного результату. Тому, на нашу думку, установка й готовність збігаються не завжди, оскільки готовність більш складна структурна категорія.

Представники третього підходу (П. Горностай, М. Дяченко, Л. Кандибович, В. Крутецький та ін.) вважають, що психологічна готовність до діяльності є своєрідною формою професійної діяльності. Цілісна професійна готовність розглядається ними як складне особистісне утворення, багатопланова і багаторівнева система якостей, властивостей і станів, які дозволяють певному суб'єкту здійснювати діяльність. Так, В. Крутецький вважає, що будь-який вид діяльності є похідним від певного набору рис особистості, до яких відносять: 1) активне, позитивне ставлення до діяльності, бажання займатися визначеною діяльністю, що на найвищому рівні свого розвитку переходить у захоплення; 2) низка характерологічних якостей та інтелектуальних здібностей; 3) наявність сприятливих для діяльності психічних станів; 4) певна сукупність знань, умінь і навичок у відповідній сфері; 5) індивідуальні психологічні особливості, що відповідають вимогам даної діяльності [1].

Досліджуючи поняття готовності, зокрема до педагогічної діяльності, В. Сластьонін розглядає її як сукупність якостей особистості, що забезпечують успішність у виконанні професійно-педагогічних функцій. До критеріїв готовності він відносить: здатність до ідентифікації себе з іншими, психологічний стан, що відбиває динамізм особистості, внутрішню енергію, волю, ініціативність та ін. Готовність включає також емоційну стійкість, професійно-педагогічне мислення, яке дозволяє усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналізувати діяльність, науково обґрунтовувати і передбачати результати діяльності [7, с. 79].

Стосовно наукових підходів до вивчення питання готовності відзначимо, що цей феномен досліджується на таких рівнях:

-особистісному – розглядається як прояв індивідуально-особистісних якостей, які обумовлені специфікою майбутньої діяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Анан'єв, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.);

-функціональному – представляється як ситуативна готовність до праці, передстартова активізація психічних функцій і вміння мобілізувати необхідні внутрішні ресурси для реалізації діяльності (В. Алаторцев, Е. Ільїн, Н. Левітов та ін.);

-особистісно-діяльнотному – досліджується як цілісний прояв всіх сторін особистості, що дає можливість ефективно здійснювати провідну діяльність і виконувати професійні функції (А. Деркач, М. Дяченко, Л. Кандибович, В. Крутецький та ін.).

Узагальнення цих підходів дає нам можливість розглядати готовність до професійної діяльності як цілісне явище. Зокрема, І. Котова і Є. Шиянов розуміють його як цілісне особистісне утворення, що проявляється на рівні ціннісних орієнтацій, рівні розуміння й рівні вміння і навичок [8, с.78].

Згідно системно-цілісного підходу вчені розглядають професійну готовність як процес і результат професійної підготовки, яка передбачає: мотиваційно-ціннісну готовність особистості до майбутньої діяльності, зокрема до медико-соціальної

роботи; спрямованість особистості; розуміння важливості й значимості цієї діяльності для попередження і подолання соціальних проблем; інформаційно-змістовну готовність, яка виражається необхідним обсягом загальнометодичних, медико-біологічних, спеціальних і психолого-педагогічних знань; організаційно-діяльнісну готовність, що передбачає наявність когнітивних, комунікативних, конструктивних і організаторських умінь, креативності [1].

Досліджуючи професійний портрет соціального працівника медичного закладу, вчені виділяють багатопланове, комплексне поняття – особистісний потенціал фахівця, що найбільш повно характеризує його як цілісного суб'єкта професійної діяльності. Структура особистісного потенціалу включає: професійні знання, уміння, навички (кваліфікаційний потенціал); працездатність (психофізіологічний потенціал); інтелектуальні здібності (освітній потенціал); креативність (творчий потенціал); здатність до співробітництва і взаємодії (комунікативний потенціал); ціннісно-мотиваційну сферу (моральний потенціал) [9].

Поняття «особистісний потенціал соціального працівника» розглядається з позиції його формування і розвитку:

-потенціал як відображення минулого – це сукупність властивостей, накопичених людиною в процесі її становлення;

-потенціал як репрезентація сьогодення – акцент ставиться на процес актуалізації можливостей, їх практичного застосування;

-потенціал як орієнтація на майбутнє – складає основу майбутнього розвитку, здатність до саморозвитку та самореалізації [9].

Основа особистісного потенціалу становлять такі риси і властивості соціального працівника: психологічні характеристики, що визначають здатність до даного виду діяльності; психоаналітичні якості, орієнтовані на вдосконалення соціального працівника як фахівця-професіонала; психолого-педагогічні якості, спрямовані на створення ефекту особистої привабливості.

До першої групи якостей належать: психічні процеси, позитивні психічні стани, емоційні і вольові характеристики (сприйняття, мислення, професійна зацікавленість, творче натхнення, рішучість, стриманість, індивідуальність, наполегливість, послідовність та ін.). Другу групу складають психоаналітичні якості, спрямовані на вдосконалення фахівця як особистості, професіонала. До них відносять самоконтроль, самокритичність, самооцінку, стресостійкість, уміння переключатися та керувати емоціями. До третьої групи якостей належать комунікабельність, емпатійність, візуальність (зовнішня привабливість особистості), красномовність та ін. Ця група якостей базується на психологічних теоріях комунікації (самопред'явлення та самопрезентації). Даній проблемі присвячені різні дослідження, од-

нак умінням правильно (адекватно ситуації) подати себе повинен володіти фахівець у будь-якій сфері соціальної взаємодії, в тому числі медико-соціальної роботи.

Безумовно, це неповний перелік всіх особистісних рис і властивостей, які повинні бути притаманні соціальному працівнику. Варто відзначити, що вони є загальними для різних сфер соціальної роботи і задають єдиний профіль особистості фахівця. Тому нами зроблена спроба виявити найбільш значимі якості соціального працівника медичної сфери, що вимагає врахування змісту діяльності, а також кола осіб, з якими працює фахівець: група осіб з підвищеним ризиком захворювань; члени сім'ї клієнта і його найближче оточення; важко хворі; хворі з враженими соціальними проблемами; інваліди.

При роботі з кожною із зазначених груп клієнтів фахівець застосовує такі технології медико-соціальної роботи як: профілактика – попередження соціально-значимих порушень соматичного, психічного та репродуктивного здоров'я; формування установок на здоровий спосіб життя; участь у розробці цільових програм медико-соціальної допомоги на різних рівнях соціальної роботи; реабілітація – здійснення медико-соціальної експертизи, медичної, соціальної і професійної реабілітації хворих; консультування – надання інформації про права клієнта в сфері медико-соціального обслуговування, соціально-правове консультування; діагностика – виявлення та вивчення причинно-наслідкових зв'язків, що породжують комплекс медико-соціальних проблем клієнта; терапія – соціальне лікування, соціальний захист хворого, соціальний розвиток, який сприяє виявленню прихованих або нереалізованих можливостей і здібностей клієнта з метою подальшої оптимізації його життєдіяльності; адаптація – надання допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з пристосуванням до нових умов життя в результаті втрати працездатності чи інвалідності, сприяння у вирішенні матеріальних проблем за рахунок реалізації власного потенціалу клієнта, включаючи професійне навчання і працевлаштування та ін.

Таким чином, під професійною готовністю соціальних працівників до використання технологій медико-соціальної роботи будемо розуміти цілісне утворення, що включає в себе професійно значимі риси особистості (гуманність, відповідальність, комунікативність, тактовність емпатійність, емоційну стійкість та ін.), стійку мотивацію до майбутньої діяльності, а також сукупність професійно-орієнтованих знань, умінь і навичок та досвід їх застосування з метою підвищення психічного, духовного, фізичного і соціального здоров'я населення. Це глибокі знання в галузі наук про людину: психології, педагогіки, медицини, етики та ін.; теорії, методів і технологій медико-соціальної роботи, які забезпечать кваліфіковану допомогу у вирішенні життєвих проблем людей, пов'язаних зі станом їх здоров'я.

Література і джерела

1. Чернышева А. В. Профессиональная подготовка будущих социальных работников в процессе изучения специальных дисциплин: дис. ... канд. пед. наук: 13.008.08 «теория и методика профессионального образования» / А. В. Чернышева. – Чита, 2011. – 190 с.
2. Санжаева Р. Д. Психологические механизмы формирования готовности человека к деятельности: дис. ... докт. псих. наук: 19.00.01 «Общая психология. История психологии» / Р. Д. Санжаева. – Новосибирск, 1997. – 354 с.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб., 1999. – 705 с.
4. Деркач А. А. Идеи Н. В. Кузьминой: от психологии педагогической деятельности к акмеологии // Акмеология: методология, методы и технологии / А. А. Деркач, А. К. Маркова. – М.: РАГС, 1998. – С.36 – 48
5. Госсе О. В. Подготовка будущего учителя к социально-педагогической деятельности: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: 13.008.08 «теория и методика профессионального образования» / О.В.Госсе. – Волгоград. – 20 с.
6. Узнадзе Д. Н. Теория установки / Д. Н. Узнадзе. – Воронеж: Книга, 1997. – 234 с.
7. Сластенин В. А. Педагогика / В. А. Сластенин. – М.: Изд. центр «Академия», 2004. – 576 с.
8. Котова И. Б. Философские основания современной педагогики / И. Б. Котова, Е. Н. Шиянов. – Ростов-н/Д: Знание, 1994. – 128 с.
9. Филатов Е. А. Педагогическое обеспечение социальной работы в медицинском учреждении: дис. канд. пед. наук: 13.00.06 «теория и методика воспитания» / Евгений Александрович Филатов. – М., 2000. – 125 с.

В статье исследуется профессиональная готовность социальных работников к использованию технологий медико-социальной работы в будущей деятельности. Раскрыто содержание данного понятия и определены его составляющие. Особое внимание обращено на личностные черты, которые являются профессионально ценными для социального работника.

Ключевые слова: готовность, профессиональная готовность, технологии медико-социальной работы.

The professional readiness of social workers to use medical and social work technologies in their practice has been examined in this article. The content of this concept has been considered as well as its components.

Key words: rediness, professional readiness, medical and social work technologies.

УДК 373.5(477.87)

РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ: ЕТАПИ І ЧИННИКИ

Демчак Мар'яна Михайлівна
Опачко Магдалина Василівна
м.Ужгород

Статтю присвячено систематизації відомостей про становлення і розвиток професійної педагогічної освіти на Закарпатті. Визначено етапи становлення професійної педагогічної освіти для підготовки вчителів початкових класів, виокремлено чинники, що впливали на розвиток професійної педагогічної освіти на кожному з виокремлених етапів і найбільш виразнювали особливості того чи іншого етапу.

Ключові слова: професійна педагогічна освіта, етапи становлення, вчителі початкових класів.

Постановка проблеми. Закарпаття має багату і переплетену долями різних народів історію. Тривалий час воно знаходилося під владою угорських королів, австро-угорських монархів, чехословацької республіки, радянської України. Кожен із періодів накладав відбиток на мову, звичаї, традиції, культуру, конфесійну приналежність корінного населення – русинів (відрізняємо їх від русинів того боку Карпат). О.Духнович у своєму звертанні до них називає їх “подкарпатськими русинами”, інші дослідники вживають також термін “угроруси”, угорці називали їх “рутени”. Сьогодні, предки русинів у своїй більшості ідентифікують себе як українці. Разом з усією Україною населення краю вітало незалежність держави, підтримувало соціально-економічні реформи, і, разом з українцями Галичини, підтримувало і підтримує європейський зовнішньополітичний український вектор. Адже наші перші вчителі, мислителі, будителі мали освіту європейського рівня, вільно володіли кількома європейськими мовами, були відомі далеко за межами краю.

Розвиток індустріально-капіталістичних відносин у Європі диктував вимоги до рівня освіченості людей, в тому числі і до населення краю. З іншого боку, незважаючи на складні умови життя, молодь краю мала завзяття і прагнення до знань. Саме наявність такої суперечності і був обумовлений розвиток освіти і школи на Закарпатті, в тому числі, і професійної педагогічної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми розвитку і становлення професійної педагогічної освіти на Закарпатті пов'язані із іменами науковців В.Гарагонича, І.Гранчака, В.Гомонная, М.Вегеша, М.Зимомрі, Д.Данилюка, Б.Качура, В.Кеменя, М.Кляп, М.Кухти, Л.Маляр, П.Магочія, О.Мишанича, М.Мушинки, І.Небесника, Г.Розлуцької, В.Росула, В.Сагарди, П.Стрічка, М.Талапканича, М.Токаря, В.Тураїниці, В.Химинця, І.Хланти, П.Ходанича, В.Фернеги, О.Фізеші.

Проблема становлення і розвитку професійної педагогічної освіти розкривається дослідниками у контексті розвитку освіти і шкільництва на Закарпатті. Ці питання висвітлюються у монографії професора В.Гомонная (“Антологія педагогічної думки на Закарпатті (XIX-XX століть)”, 1992 р.), науковців В.Гомонная, В.Росула, М.Талапканича (“Школа та освіта Закарпаття”, 1997 р.), В.Гомонная, В.Росула, П.Ходанича (“Педагогічна освіта на Закарпатті”, 2003 р.), професора В.Росула (“Національна школа на Закарпатті та шляхи її вдосконалення”, 1993 р.), “Стан, проблеми і перспективи розвитку освіти на Закарпатті”, 1995р., “Освіта Закарпаття на зламі століть”, 2002 р.). Найповнішим

зібранням про історію розвитку і становлення освіти і школи на Закарпатті є монографія авторів В.Химинець, П.Стрічик, Б.Качур, М.Талапканич (“Освіта Закарпаття”, 2009р.).

Питання становлення спеціальних закладів для підготовки вчителів для початкової освіти розкрито у історико-публіцистичному нарисі В.Гарагонича “Вчительська альма – матер (Мукачівській учительській семінарії – 80 років)”, (1995р.), у історичному нарисі С.Федаки (“Ужгород крізь віки”, 2010р.), у дослідженні Ю.Тайпс (“Історичний розвиток учительських семінарій та педучилища”, 1995р.).

Але системний підхід до питання розвитку і становлення закладів для підготовки вчителів початкових класів в умовах поліетнічного регіону, яким є Закарпаття, у цих та інших роботах не розкривається.

Мета дослідження полягала у систематизації відомостей про становлення і розвиток закладів професійної педагогічної освіти для підготовки вчителів початкових класів. Для досягнення мети необхідно було виконати наступні завдання: 1) визначити етапи становлення професійної педагогічної освіти у Закарпатті; 2) виокремити вагомі чинники, що впливали на розвиток професійної педагогічної освіти на кожному з виокремлених етапів і найбільш виразнювали особливості того чи іншого етапу.

Виклад основного матеріалу. Тісно пов'язаним з історією будь-якого краю є розвиток писемності та освіти на його території. Згідно тверджень історичних джерел Закарпаття називали “Угорська Русь”, “Підкарпатська Русь”, “Угорська Україна”, “Карпатська Русь”, “Карпатська Україна”, “Закарпатська Україна”. Цей край здавна існував як “місток зв'язків” між Північною і Південною, Східною і Західною Європою. Тут перетинались торговельні шляхи, економічні і політичні інтереси, концепції європейської і східноєвропейської історії, політики та релігії.

Значний вплив на минуле Закарпаття мала історія розвитку та культура східних слов'ян. В.В.Химинець, П.П.Стрічик, Б.М.Качур, М.І.Талапканич стверджують, що згідно археологічних джерел населення Карпатського регіону уже в стародавні часи було носієм високої духовної і матеріальної культури, яка було генетично спільною з племенами, що проживали на територіях між Дунаєм і Дніпром. Саме в цих долинах в першому тисячолітті нашої ери відбувалось формування східного слов'янства [8].

На сучасній території Закарпаття людина оселилася з давніх-давен, адже найдавніше поселення людей на території України відкрито понад 1,3 млн. років тому на берегах річки Тиси у Виноградівському районі. Визначне місце в Закарпатському краї належить археологічним пам'яткам матеріальної культури бронзового віку (II-I тисячоліття до нашої ери). Археологічні джерела показують, що поряд міста Мукачеве існував залізобудівний центр, який відносять до передових ремісничих центрів тогочасної Європи.

Але попри все, становлення професійної педагогічної освіти на Закарпатті має свою довго страждальну і тернисту